

Kommunförbundets avtalsrekommendation

I kommunallagen är avtalsbaserad ledning ett delområde i ledningen av kommunen. För att avtal ska kunna få en central position i ledningen av kommunen krävs det en stark ägarstyrning. Ägarstyrningen utövas i praktiken vid förhandlingar med avtalsparterna, vid beredningen av avtal, i de avtal som utarbetats och i övervakningen av avtalen. Ledningen bör ha kontroll över alla skeden i avtalens livscykel. Kommunallagens bestämmelser om riskhantering och intern kontroll gäller också avtal. I kommunerna behövs det klara avtalsprocesser och personer som ansvarar för avtalen. Organiseringsansvaret enligt kommunallagen inbegriper en skyldighet att övervaka avtal som ingåtts. Om övervakningen försummas innebär det att organiseringsansvaret inte uppfyllts. Kommunstyrelsen och kommundirektören ansvarar för den operativa organiseringen av avtalshanteringen.

Kommunförbundet har utarbetat denna rekommendation om avtalsstyrning och avtalshantering för sina medlemmar.

1. Kommunen ska utarbeta en avtalsanvisning, som anger hur avtalsprocessen går till. Kommunen ska dessutom ge interna anvisningar om bland annat bedömningen av risker i avtal, beredningen och övervakningen av avtal, informationsgången, reklamation, rapportering, ansvariga personer och vem som har befogenhet att underteckna avtal. [Kommunförbundets elektroniska mall för avtalsprocesser](#) kan användas som hjälpmedel.
2. Förvaltningsstadgan ska ha bestämmelser om hur befogenheterna att godkänna avtal är fördelade och vem som får underteckna avtal. Samma bestämmelser kan behöva skrivas in i avtalsanvisningen för att informationsgången ska tryggas. I anvisningen kan det också vara bra att precisera avtalsbefogenheterna. Då kan personalen lätt kontrollera vem som har rätt att ingå vilka avtal för kommunens räkning.
3. Organen och de ledande tjänsteinnehavarna ska se till att kommunens mål för verksamheten och ekonomin uppfylls i avtalen.
4. De personer som bereder och övervakar avtalen ska kunna utarbeta avtalsvillkor och förstå principerna för avtalsrätt. Vid behov bör personalen få utbildning i avtalshantering. Kommunförbundet och FCG ordnar avtalskurser tillsammans. Det ordnas också skraddarsydd utbildning.
5. Tillräckliga resurser ska reserveras för beredning och övervakning av avtalen. Det finns skäl att beakta dessa resurser också när kostnaderna för köpta tjänster beräknas.
6. Avtalsvillkoren ska börja beredas i god tid innan ett avtal ingås. För offentliga upphandlingar ska ett avtalsutkast beredas i samband med att anbudsförfrågan utarbetas, och utkastet fogas till förfrågan.
7. När avtalsvillkoren bereds ska särskilt riskerna i avtalet uppmärksammas. Innan avtalsvillkoren utarbetas ska riskerna bedömas genom en uppskattning av riskernas verkningar och sannolikheten för att riskerna realiserar. [Kommunförbundets formulär för riskbedömning](#) kan användas som hjälpmedel. Formuläret innehåller en egen sektion för avtal.
[Ett liknande formulär](#) finns i materialet från det första arbetsmötet för projektet om kontinuitetshandling i kommunerna (KUJA-arviointimalli).
8. Med tanke på kontinuitetshandlingen bör kritiska avtal innehålla avtalsvillkor om beredskap vid störningar och övervakning av uppställda krav. Materialet från KUJA-projektet kan användas som hjälp. Försörjningsberedskapscentralen har [modellklausuler \(Sopiva\)](#) (på finska) som också finns översatta till svenska. Det lönar sig ändå att överväga att skriva villkoren noggrannare än i modellklausulerna och att formulera klara skyldigheter för avtalsparten att bereda sig på störningar.

9. Avtalet ska innehålla tillräckligt detaljerade villkor om avtalsövervakning. På så sätt tryggas en fungerande avtalsperiod och en avtalsenlig servicekvalitet.
10. För avtalen ska det utses ansvariga personer som svarar för allt som gäller uppfyllandet av skyldigheterna enligt avtalen.
11. Iakttagandet av avtalsvillkoren ska övervakas under avtalsperioden och brister ska påtalas med skriftliga reklamationer. De ansvariga personerna bör känna till alla reklamationer som gjorts. Det kan löna sig att föra in reklamationerna i ett elektroniskt avtalshanteringsystem.
12. Information om nya ramavtal och andra nödvändiga avtal ska ges så att anställda som tillämpar avtalet får vetskap om avtalsvillkor som har betydelse för dem. Informationen ska dessutom finnas lättillgänglig under hela avtalsperioden.
13. De politiska beslutsfattarna och de ledande tjänsteinnehavarna ansvarar för att de får nödvändiga uppgifter och rapporter om hur avtalen fungerar och om eventuella problem i avtalen.
14. Avtalen kan vid behov hanteras i ett elektroniskt avtalshanteringsystem. Med hjälp av systemet kan man övervaka och följa upp avtalen på samma ställe.
15. Genom intern kontroll följer man upp att avtalsprocesserna iakttas, att avtalsvillkoren bereds omsorgsfullt, att avtalen övervakas och att avtalslösa köp minimeras.
16. I beslut om avtal eller anbud införs klausulen *Avtalet uppstår först när det skriftliga avtalet undertecknas*. Utan klausulen uppstår avtalet då beslutet delges. Klausulen införs också i upphandlingsbeslut.

Kommunförbundet ger råd:

- [Avtalsstyrning och rikshatering](#) (på finska)
- [Reklamation](#) (på finska)
- [Vilseledande vidavtalsförhandlingar](#) (på finska)

Beställ utbildning om avtal avtalshantering:

- [FCG Utbildning Ab](#)
- Kommunförbundet, juridiska enheten:
Leena Hoppu-Mäenpää, ledande jurist,
[leena.hoppu-maenpaa\(at\)kommunforbundet.fi](mailto:leena.hoppu-maenpaa(at)kommunforbundet.fi)